

332-1

సమీక్ష

భౌతిక సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి

Lat 15.13/95

సంపుటము - 18

రాజమహేంద్రవరము 16-2-95, 1-3-95

సంచికలు 7, 8

ఈ సంచికలో రచయితలు — వారి రచనలు

1 చింతల నత్యనారాయణ	— అనమాన ప్రతిభాకారి - గోపీచంద్
2 శ్రీ కె. అఖిలవాణి	— హేందవులు-ఆచారసాంప్రదాయాలు
(గత సంచిక తరువాయి)
3 శ్రీ దూర్జటి వేంకటబాలాజి	— ఆధునిక క్షేత్ర కావ్యాలు (వ్యాసం)
(గత సంచిక తరువాయి)

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

శ్లో సంవత్సర చందా రూ 20.00 లు

6 మాసముల చందా రూ. 12.00

ఏడి ప్రతి రూ. 2.00

*** సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి ***

(చైతన్ చివర పేజీ తరువాయి)

మొట్టమొదట కావ్యమైనప్పటికినీ, విగిలిన మూడు కావ్యాల తర్వాత వెలుగులోకి వచ్చిన పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులుగారి “పెనుగొండ లక్ష్మి” అత్యుత్తమ క్షేత్ర కావ్యాల్లో ఒకటిగా రూపుదిద్దుకొంది. కావ్యముద్రణలో తగిన జాప్యం వల్ల, పుట్టపర్తివారు తన పదునాల్గవ ఏట రచించినప్పటికినీ, మొట్టమొదటి క్షేత్ర కావ్యం కాలేకపోయింది.

ఇతి వృత్తపరంగా చూచినట్లయితే పెనుగొండ లక్ష్మి కావ్యేతి వృత్తం విజయనగర చరిత్రకు సంబంధించిందే : షీటించిన శిథిలమైన విజయనగరాన్ని చూచి పరితపిస్తూ కొడాలి వారు హంపి క్షేత్ర కావ్యాన్ని రాశారు. అదే విధంగా విజయ నగర సామ్రాజ్య అధీనంలో ఉన్న పెనుగొండ దుర్గం గురించి పరితపిస్తూ పుట్టపర్తివారు “పెనుగొండ లక్ష్మి” కావ్యాన్ని రాశారు.

పుట్టపర్తివారి కవితలో గాఢ ప్రతిభను మనం దర్శించ గలం అంతేకాక సంస్కృత సమాస భూయిష్టమైన రచన, విశేషమైన పాండితీ ప్రకర్ష, ఉదాత్తమైన భావకత, వీటన్నింటికి మించిన జాతీయాభిమానం వారి రచనలో ప్రతిఫలిస్తుంది. గతించిన చారిత్రక వీరుల ధైర్యసైన్యాలను కవితీకరించారు కవి కావ్యంలో రచింపబడ్డ.

ఇది యాంధ్ర వీర్యాగ్ని యనుమడింపగ మల్క

తలవలు కొన్నట్టి శౌర్యాంబరంబు

ఇది యేషాజి యహీన మేధా స్ఫూర్తు

లడరి వర్షించిన యత్రతలము

ఇది యాంధ్ర సైన్య దుర్మదవీర ఖడ్గముల్

గీతికల్పాడు సంగీతకాల

ఇది బహుమవి రాట్యముదయ మువ్వెత్తగా

గూలి మూర్ఛిలిన వికాల భూమి

ఇది సవిశ్రాంత జవవి, చేయెత్తి పిలిచి

కాగట్టిన యట్టి రంగస్థలము

ఇది పిదేకియ సహృదయ హృది గలంచి

లకము బంధించినట్టి లక్ష్మిము తండ్రి :

అన్న పద్యం కవికి గల పురావైభవాన్ని ద్విగుణీకృతం గావిస్తుంది.

కవి ఎంతటి ప్రతిభావంతుడైనా, స్వీయ వ్యక్తిత్వం లేనిదే రాణింపలేడు : ఒక జాతిని చైతన్యవంతం చేయగలిగిన శక్తి, అత్యుదయంతో ముందుకు నడపగలిగిన చొరవ ఒక్క కవికి మాత్రమే సాధ్యమౌతుంది. అందులోనూ తన ప్రాంతమంటే ఎక్కువ మక్కువేమరి : ఆ భావాన్ని సర్వగర్భంగా కావ్యంలో - “చిలికిన పాల మీగడల చెన్నుల నిర్మలమైన నీ యశ శృంగిత సౌరభాంకములెనూ : మహితాంధ్ర పురంధి కంఠసీ మలయల సచ్చిగంబురపు మాదిరియైనవి, నీ చరిత్రలో విలిచినవోయి : యాంధ్రుల పునభవ ఉద్యుతధైర్య కర్మముల్”

అన్న పద్యం ద్వారా వక్తీకరించి తన ఔన్నత్యాన్ని చాటు కొన్నారు.

ప్రస్తుత నాలుగు కావ్యాలేగాక, గంటి జోగి సోమయాజి గారి, రామచంద్రుని హంపి యాత్ర; శ్రీనివాస సోదర కవుల “ఓరుగల్లుకోట”, పశ్చిమార్థ ప్రజ్ఞాచార్యులు “అశుకణములు” దువ్వూరి రామిరెడ్డి “కొండవీడు”, అగస్త్యరాజు సర్వేశ్వరరావు “ఉదయగిరి దుర్గము”, విశ్వనాథవారి “అంధ్ర పౌరుషము” “అంధ్రప్రళప్తి”, ‘వేగిక్షేత్రము’లు బంకుపల్లి మల్లయ్యకాపు “కొండవీటి విజయము”, అక్కిరాజు నిత్యానందకాపు “పలనాటి ప్రళప్తి”, దాశరథి “శ్రీగిరిశిల్ప”, టొడ్డు బాపిరాజు ‘కోడూర్’ వంటి కావ్యాలు ఆధునిక క్షేత్ర కావ్య శ్రేణికి చెందుతాయి.

పూర్వాంధ్ర సాహిత్యంలో పదమూడవ శతాబ్దానికి ముందు హరికారుల పండితారాధ్యుని ‘పండితారాధ్య చరిత్ర’ యందలి శ్రీశైల వర్ణనతో ప్రారంభింపబడ్డ. ఈ క్షేత్రకావ్య ప్రక్రియ, శ్రీనాథుని కాలం నాటికి ప్రాసలుభ్యాన్ని సంతరించుకొని, పదు నాల్గవ శతాబ్దానికి రాయల కాలంలో పరిణితి నొందిన సాహితీ ప్రక్రియగా రూపుదిద్దుకొంది. కానీ ఇరవయ్యో శతాబ్దానికి తన రూపంలోనూ, కవితా ధర్మంలోనూ వైవిధ్యాన్ని పొంది, ఇతి వృత్త స్వీకరణలోనూ, రచనావిధానంలోనూ అభివ్యక్తీకరణం లోనూ, నూతన దృష్టిభావికి ఆలవాలమై ఆధునిక క్షేత్ర కావ్యంగా ప్రాశస్త్యాన్ని పొంది సాహిత్యంలో విజృంభింప, విలక్షణమైన కవితా ప్రక్రియగా సమున్నతమైన స్థానాన్ని పొందగలిగింది.

—ధూర్జటి వేంకటబాలాజి, తెలుగు లెక్చరర్,

డోర్, నెం. 10, 38-8 బి, టీబిర్లకాలనీ,

జనతాపేట ఫస్ట్ ఫ్లోర్, కావలి-524202.

నెల్లూరు (జిల్లా) ఆంధ్రప్రదేశ్.

సమాలోచన

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

అ స మా న ప్ర తి ఛా శా లి - గో పీ చం ద్ర

— చిత్ర సత్యనారాయణ

ఆంధ్రసాహిత్య చరిత్రలో గోపీచంద్ర పేరు తెలియని వారుండరు. వీరు రాసిన ప్రతి రచన పదికాలాలపాటు శాశ్వతంగా ఉండిపోతుంది. వీరి రచనలలో టీపర్ సమస్యలు సూక్ష్మత మరియు యాక్షిక్యంగా అల్లాయి వుంటాయి. అందువల్లనే వీరి రచనలలో ప్రతిమాట, భావన ఆరోచనకు తావిస్తుంది. సాహిత్య చరిత్రలో ఉత్తమ కథారచయితగా, ప్రసిద్ధ సులూకారుడిగా, గొప్ప తత్త్వజ్ఞునిగా పేరు పొందారు.

త్రిపురనేని రామస్వామిచౌదరి ప్రఖ్యాత హేతువాది, భాషావిప్లవవాత. సంఘసంస్కర్త, సద్విమర్శకుడు. సమాజంలో చూటివేళ్ళతో పాటుకుపోయిన మూఢనమ్మకాలను పొడ్రోలదల కోసం, సామాజిక అసమానతలను రూపుమాపడం కోసం పోరాడిన మానవతావాది. “సందితపుత్రః పరమకుంఠః” అన్న పెద్దల మాటలను నీటిమూటలు చేసి తండ్రిని మించిన చిన్నయ్యనిగా పేరు ప్రఖ్యాతులను సంపాదించుకున్న మహానీయుడు గోపీచంద్ర.

సమాజంలో మానవతా, నైతిక విలువలను పరిరక్షించడం కోసం న్యాయవాదవృత్తి చేపట్టినప్పటికీ ఆ వృత్తిలో ఎక్కువ కాలం వుండలే పోయారు. న్యాయన్యాయాల పోరాటం వీరి మనసును కలకలపరిచిన కారణంగా సాహితీరంగి ప్రవేశం

చేశారు. వీరు సాహిత్య రంగంలో ప్రవేశించేనాటికి వాస్తవిక వాదం ముమ్మడిగా ప్రచారంలో వుంది. కళ్ళకు కనిపించిన దాన్ని సమ్మతించి, తెనిచాన్ని రేదనడం ఈ వాదం ముఖ్యోద్దేశం. దేవుడుంటే చూపించి అన్న వచన వెళ్ళిందా వాదం. దేవుని పేరిట రోపిడి జరిగే రోజులలో ఆస్తి సమాజంలో పుట్టిన గోపీచంద్ర నాస్తిక వాతావరణంలో పెరిగి పెద్దవాడయ్యాడు. సాంఘిక సమస్యలను, సామాజిక చైతన్యానికి సాహితీ రంగమే ముఖ్యమని భావించిన వీరు కథల ద్వారా, పవలల ద్వారా, నాటిలద్వారా తనకున్న అభిప్రాయాలను ప్రచారం చేశాడు.

గోపీచంద్రపై వాళ్ళార్య సాహిత్య ప్రభావం విద్యార్థి దశలోనే ప్రగాఢంగా పనిచేసింది: శిల్పవైచిత్రి, భావనవ్యత వల్ల ఆ సాహిత్యం ఆకర్షించింది. ఆ రోజులలో (1930) ఇబ్బన్, చెర్నార్తా, ఆస్కార్ వైల్డ్ మొదలైన ఆంగ్లనాటక కర్తలు ప్రచారంలో వుండేవారు. ‘ఒలంపియన్’ అన్న వీరి కథానికి వాళ్ళార్యసాహిత్య ప్రభావంతో రాసిందే. ‘కార్య కూరుడు,’ ‘భార్యాభర్తలు’ వంటి కథలలో శ్రామిద్యమాలపై వీరికున్న అభిమానాన్ని, వికాల దృష్టిని తెలియజేస్తుంది.

“మా నాన్న నాస్తికవాది. సత్కాన్క్షి: ఆయన బ్రతికి వున్నంతకాలం మా యిల్లు ఎప్పుడూ వాదోపవాదాలతో నిండి

వుండేది. అటువంటి వాతావరణంలో పట్టి పెరిగాను; అన్న గోపీచంద్ మాటలు తండ్రిగారి ప్రభావాన్ని తెలుసుకున్నాయి. చాదరి తన రచనలలో హేతువాదానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చి, గోపీచంద్ ఆధునిక సమాజానికి హేతువాదాన్ని అన్వయించాడు. ఇది వారి స్వతంత్ర వ్యక్తిత్వ లక్షణ విధానానికి నిదర్శనం. తండ్రిగారు గ్రాంథికం వాడితే, తనయుడు వ్యవహారికం వాడారు.

తండ్రి తర్వాత వీరిపై ప్రగాఢంగా పనిచేసింది మార్క్సిజం. భారతదేశంలో 1925 లో విప్లవ కమ్యూనిస్టు పార్టీ మూలంగా మార్క్స్ భావాలపై ఛాపీయిలకు ప్రత్యక్ష పరిచయం ఏర్పడింది. 1917 లో జరిగిన రష్యా విప్లవం అంతర్జాతీయ రాజకీయాలను ప్రభావితం చేసింది; విప్లవ రాజకీయాలతో సంబంధమున్న భారతీయ యువకులకు మార్క్సిజం ఆకాశోత్థిగా వెలిగింది. ఈ పార్టీ ఆవిర్భావాని ముందే మార్క్స్ భావాలు భారతీయ సాహిత్యంలో ప్రవేశించాయి. 'పనివాండ్లు ఏకిమైతే ప్రపంచం నీకే', అన్న మాలిగల్లిలోని భావన ఈ విషయాన్ని నిష్ఠాపూర్వకం చేస్తుంది.

కమ్యూనిస్టు ఉద్యమంలో ప్రముఖ పాత్ర పోషించిన యం. ఎన్. రావు ప్రభావాన్నిబాటి రష్యానుకొనే పోయారు భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం రాదు జీవితలక్ష్యం గనుక విదేశాలలో ఉంటున్నప్పటికీ, పెప్పటిపిట్టలు దేశంలోని రాజకీయ పరిణామాలను గమనించేవాడు. దేశంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీ స్థాపనకు కృషిచేసి, కరిపత్రాలద్వారా స్వాతంత్ర్యోద్యమంపై అనుసన్న ఆభిప్రాయాలను తెలియజేస్తుండేవాడు. సహాయ నిరాకరణోద్యమంలో, స్వాతంత్ర్యోద్యమ పోరాటంలో గాంధీని చెనిన్ మాదిరిగా కొంతమంది కొలొడితే పీరు మార్గం గాంధీ రాజకీయంగా జరుగండి, పాంథికంగా తిరుగండి అని ఆభిప్రాయపడ్డారు. వీరి ప్రభావానికి రోనై న గోపీచంద్ 1936 లో ప్రజాపితృ పత్రికలో రాదు వ్రాసాలను ప్రకటించాడు.

ఈ ప్రభావాలతో పాటు మనోవిజ్ఞాన శాస్త్ర ప్రభావం, తత్త్వశాస్త్ర సిద్ధాంతాలు వీరిపై ప్రగాఢంగా పనిచేశాయి.

మనిషన్నవాడు ఒంటరి జీవికాదు. గుంపుగా తనవారితో కలిసి సంఘాన్ని ఏర్పరచుకొని, కొన్ని కట్టుబాట్లను విధించుకొని జీవిస్తాడు. అది మానవజాతి స్వభావం. వ్యక్తిగత జీవితంలో, సంఘజీవితంలో స్వయం లక్షణ, మరి వరసక్షణ అన్న రెండు ప్రధాన లక్షణాలు కనిపిస్తాయని సుప్రసిద్ధి మనస్తత్వ శాస్త్రవేత్త విలియమ్ జేమ్స్ ఆభిప్రాయపడ్డారు.

కొన్నిసార్లు ఒకే సూత్రానికి, ఒకే సిద్ధాంతానికి అనేక వివరణలుంటాయి. ఒకే అంశంపై శాస్త్రజ్ఞులకు భేదాభిప్రాయాలుంటాయి. నరాల బలహీనతలకు సెక్స్ వాల్స్ కారణమన్న ఫ్రాయిడ్ ప్రధాన సూత్రాన్ని ఉద్ఘాటించి వ్యతిరేకించాడు. మనిషి జీవితంలో సంఘటితమైనవికంటే డిహిం చని, బలవర్తనమైన అంశ ప్రేరణలు కారణమని అడ్లర్ సిద్ధాంతం. మనిషి తనకుతాను ఉన్నాడు, అందరినీ అగ్రస్థానంలో ప్రత్యేకించి ఉండాలనే కాంక్ష అప్పటికప్పుడు మిన్నయని, ఆ కాంక్ష తీర్చుకోవడానికే అతడు ప్రయత్నిస్తాడని అడ్లర్ వాదం. యూంగ్ అన్న మరో ప్రముఖుడు ఫ్రాయిడ్, అడ్లర్ల సిద్ధాంతాలను సమన్వయం చేస్తూ నకు ప్రాధాన్యతనిచ్చి ఉన్న "వ్యక్తిత్వ లక్షణసిద్ధాంతాన్ని" ప్రతిపాదించాడు. మనోవిజ్ఞాన శాస్త్ర సిద్ధాంతాల ప్రభావాలనే నేపథ్యంలో చెప్పడం ముట్టమొడి నవల వీరి ఆసక్తుల జీవయాత్ర; నవలలోని విధానములపై నీతరామరావు పాత్రచిత్రణలో ఈ సిద్ధాంతాల ప్రభావం అణుపణువుగా కనబడుతుంది.

సమాజం లోకాని సాహిత్యంలోకాని ప్రతిమనిషి తన జీవితంలో అన్ని విషయాలలో సంపూర్ణుడు కారేమి అందరిని అన్ని విషయాలలో ఒప్పించలేడు అలాగే సిద్ధాంతాలపై తంజూరులకు లోనవుతాయి. కాలక్షేపామంలో మార్పులు తప్పనిసరి. 'నవ్యమానవతాపాదాన్ని' చూపించేసిన గోపీచంద్ ఎంతోమందిని హేతువాదులుగా మార్చాడు. వీరి, నిష్పక్షపక్షులకు మారుపేరైన రాజకీయ పార్టీలను నమ్ములేని పోయాడు. అందువల్లనే తన జీవితాన్నంతా సాహిత్యానికి అంకితం చేశాడు.

ప్రపంచ సాహిత్యంలో విశిష్టస్థానం పొందిన చెకోవ్, బేట్స్, టార్స్టాయ్ సారోయాన్, పుష్కిన్ గోర్కి, మామ్, మహాశా, ఓహెన్రి, పెల్ బిట్ మొదలైన ప్రముఖ రచయితల కథలు గోపీచంద్ ను ప్రభావితం చేశాయి. ఈ విషయాన్ని ఇలా చెప్పుకున్నారు.

“నాకు మొదట్లో చెకోవ్ కథలు, తరువాత బేట్స్ కథలు ఆ రచయిత సారోయాన్ కథలు నచ్చుతూ వచ్చినై. మధ్య మధ్య నన్ను పుష్కిన్, గోర్కి, మామ్, ఓహెన్రి మొదలైన వారు కథలనివ్వడండా వట్టం అలానే సందేహం, ప్రభావ కథలందరూ మార్గోగ్రాదు ఒక్కొక్కరినూ కలిస్తున్నారు. పుష్కిన్ కథ చెప్పే రీతిలోని స్వాభావికత నచ్చుతున్నాడు చెకోవ్ కథ మెదలబడే సందేహం, అటు లోనూ పుష్కిన్ వస్తుకృతికి నచ్చుతున్నాడు. గోర్కి లాని ప్రతి అక్షరంలో కనిపించే ‘పిల్సయారీకి’ నచ్చు తూ. మామ్ జీవితాన్ని చిత్రిస్తున్నట్లు కనపడతూ కనిపిస్తున్న పోలికలు తన్నుకుంటు న్నట్లున్నాడు. బేట్స్ ‘ప్లాట్’ లో చాచాచాచాచాచా నృప్తించి మనస్సుని జీవించి లాగి గలగల పుట్టించు. సారోయాన్ ‘ప్లాట్’ లేకుండా ఉన్నాడు. కథా చలనతో కడుగుకుపోతున్నందుకు నచ్చు త్తాడు. కథా చలన నైపుణాన్నంతా కథయొక్క పరివాచకత లోకి ప్రవేశపెట్టగలిగేందుకు నచ్చుతున్నాడు ఇటీవల నన్ను పెన్ లోన్ కథలు చూడగా ఆ రీతిన్నాయి దీనికి కారణం ఆమె ఆర్థిక వాదయం.”.

గోపీచంద్ నూరనిదృష్టితో కథానృష్టిచేశాడు చాచా మూడుపదిల కథలు రాశాడు ‘లండన్ లో కొడికులు.’ “ఇదిగుప్పారుగు”, “పాత పగిలు” ల్లవగిలు.” ‘గీతాపారా యలం” మొదలైన కథానంపుటాలు వెలువడాయి

“అహం” అన్న పీరి కథలో ఒక కవి అభిప్రాయాన్ని సభికుడు ఈ విధంగా అంటాడు. “తిక్కన కవిత్వం రాశాడు వీరూ కవిత్వం రాశారు. తిక్కన పుట్టాడు

వీరూ పుట్టారు. పీటినిబట్టి తిక్కననూ పీరికి చాలా పోలికలున్నవని విశదం అవుచుంది ఇక తిక్కనకంటే ఈయన గొప్పవాడెలా అంటారా? తిక్కన చచ్చాడు ఈయన చావేడు అ. కూర్చున్నాడు “నిండుచుండి రోణించు వెరితి కుండి తోణుతుందన్నట్లు” తెలిసే, తెలియని నాహిత్యంతో లహంకారంగా విద్రుపిగే నాహితీపరులను దృష్టిలో పెట్టు కొని ఈ కథ రాశానిపిస్తుంది.

పీరు రాసిన “అత్యాభిమానం” అన్న కథలో భార్య, ప్రియ అనురాన్ని చెప్పుతూ, ఎదురున్నంతం మనిషి సహించి ఉండన్న సత్యాన్ని నిరూపించుతూనే, నిరాశ నిస్పృహ లకు ముడి గురికాక పడి, అత్యాభిమాన్ని చంపుకోకుండా బ్రతికాలన్న విషయాన్ని ఎజ్జం చేశాడు. వీరి “నానుభూతి” కథలో భవిష్యత్తు, పరివర్తన మధ్య జరిగే సంఘర్షణను అపు డూహంగా చిత్రం అవుతుంది. కవి మరణించిన పేదప అతని శిలాచిత్ర వాస్తవాలను నిర్మించాలనుచునే రాతి మనిషికి. బ్రతికియున్న కవి కాఫలా పట్టనట్లుండడానికి కారణమైన పేరు ప్రతిష్టలకాంక్ష పెంపొందించుకోని వికారహృదయం. మూర్ఖత్వంలో భర్తాన్ని తమదైన దాణలో చక్కగా చిత్రీక రించారు.

కవి ప్రయోజనం సమాజశ్రేయస్సేకాదట్టి సమకాలీన పరిస్థితులను ఇవి ప్రతిబింబిస్తాయి ఇందులో నీతి బోధనలు, నడుతాలు ప్రధాన వాక్ర విహిస్తాయి కథలయొక్క శిల్పం శైలి తెలుసుకున్న గోపీచంద్ మంచి కథారచయితగా రాణించగలిగాడు. ఎరినుండి వెలుపడే కలవరపెట్టే సమస్యలు సరళంగా, నృష్టంగా వుంటాయి. భిన్న సుగంధత్వాలను అద్భుతంగా చిత్రీకరించి, ఆలోచనలకు, తాచిచ్చే విషయా లను పారికులకు పరిచిపెట్టడం వీరి ప్రత్యేకత.

వీరి కథాకథన చాచురాల్ని ప్రసిద్ధిచ్యాయవాది అవుల సాంబశివరావు గారు ఈ విధంగా వివరించిరి.

“అద్దాలలో ప్రతిబింబాలు కనిపించినట్లు ఆయన కథలలో జీవితం ప్రతిబింబిస్తుంది. ఆయన పాత్రలు మన కళ్ళలో మెసరినట్లు, మనముందు ప్రవర్తిస్తున్నట్లు, మన కళ్ళముందే వారు జీవిస్తున్నట్లు అగుపిస్తారు. ఆ కథాగమనరిలో మనమూ కదలిపోతాము ఆ పాత్రలలోనాట మనమూ కష్టసఖాల అనుభూతులు పంచుకొంటాము. ఆయన సృష్టించిన సన్నివేశాలలో మనమూ భాగస్వాములవుతాము. పాఠకులకు అంటి హృదయపుందనాన్ని, ఓసోచ్చేగాన్ని, ఆనందానుభూతికి చిల్పించగల కథావస్తువుల చాతురి కలవాడు గోపీచంద్ అందుచేసే గోపీచంద్ ఉత్తమకథారచయిత. ప్రతిమశ్రేణికి చెందిన వాడు, విశ్వకథాసాహిత్యంలో గోపీచంద్ కు ప్రధానమైన స్థానమున్నది. విశిష్టమైన అంశస్తున్నది.

కథారచయితగా కాకుండా నవలలు రాయడంలో కూడ వీరు తనకంటూ ప్రత్యేకస్థానాన్ని సంపాదించుకున్నారు. 1943 నుండి 1962 వరకు పందొమ్మిది సంవత్సరాలకాలంలో వీరు రాసిన నవలలు పదకొండు. ఈ నవలలన్ని పరిశోధనా రంగానికి ఎన్నుకోదగినవే. విస్తృతమైన సేవలకు కలిగి యున్న నవలలివి. వరుస క్రమంలో వీరి నవలలు ఎరివర్తనం-1943, అసమర్థుని జీవయాత్ర - మొట్టమొదటి మనో పైజ్జానిక నవల - 1947, పిల్లలమృతినవల - 1960, మొదటి మరణం - 1960, గడియపడిన అంజలి - 1961, పెరిగి పరిశీలించామి పీటనామా - 1961, శిథిలాలయం నవల - 1962, గతింబని గతం నవల - 1962, పాత గడులు - ఆసంభార్యనవల - 1963, ప్రేమాః వాటలు అసంభార్యనవల - 1962, యమపాశం ఆసంభార్యనవల - 1963

వీరి మొదటి నవల “పరివర్తన” కరుణారసధరిరంతో కూడుకున్న ఈ నవలలో కథానాయకుడు ధనవంతుడే కాకుండా విద్యాధికుడు భార్య మరణించిన పిదప లభించి మనసు అల్లంబలమై పికలమైపోతుంది. ఈ పీఠంలో మావవుడు

చేయకలిగిందేమిటి : జీవితం నుండి శాశ్వతంగా తొలగిపోవడమా : ఎదిరించి బ్రతకడమా : పరిస్థితులకు రాజీపడడమా : మున్నగు అనేకాంశాలను రచయిత చక్కగా చిత్రీకరించాడు.

వ్యక్తి జీవితం సమాజంలో ఒక భాగమన్న నమ్మకాన్ని, కాలం చెల్లిన పద్ధంతాలకు జీవితాలను బలిచేయడం తగదని రచయిత సమాజానికి హితాన్ని చెరియజెప్పాడు. సమకాలీన సమాజంలో మార్పులను వ్యతిరేకించినప్పటికీ పరిస్థితులకు రాజీపడక తప్పదు సమకాలీన అభ్యుదయ భావాలు పురోగమన దిశకు తీసుకెళ్ళి కదానామమమ పెండ్లికి - అంగీకరించడంతో కథ సమాప్తమవుతుంది.

ప్రపంచ సాహిత్యంలో మక్సీమ్ గోర్కీ ‘అమ్మ’ నవల లాగా, ఆంధ్రసాహిత్యంలో వీరి “అసమర్థుని జీవయాత్ర” దేదీప్యమానంగా వెలుగొంది ప్రజల మనస్సులలో శాశ్వత స్థానాన్ని సంపాదించుకుంది. ఈ నవల చదివే ప్రతి ఒక్కరు ఎవరికి చారు తమ జీవితచరిత్ర అనుకున్నారు. వీరు ప్రతిపాదించిన ప్రతి విషయంలోనూ అసమర్థుని జీవయాత్ర దాని కిదే సాటి. మనోవిజ్ఞానశాస్త్ర పద్ధంతాల ప్రభావంలో గోపీచంద్ ఈ నవలను రాశాడు. జీవితంలో ముఖ్యమైనవింటే వ్యక్తి మనస్తత్వమే ప్రాధాన్యమని నిరూపించిన మొట్టమొదటి నవల ‘అసమర్థుని జీవయాత్ర’ కాదు. రిచోనా ఫలితమైన ‘మనోవిశ్లేషణ’ పద్ధతి ప్రభావం. అట్లర్ ప్రతిపాదించిన ఆర్థోడోక్సీని, ఆర్థోడోక్సీని యూంగ్ ప్రతిపాదించిన ప్రియోర్ ఓరియంటల్ ప్రభావం ఈ నవలలో విశ్లేషణలో కనబడితాయి.

అంతరిస్తున్న జీవితంలో వ్యసన అప్పుప్పుడే స్థిరమవుతున్న పెట్టుబడిదారీ వ్యవస్థ ఈ నవలలో సంఘరణంలో ఒక అపరూపమైన సత్యం సత్యాన్ని సులలింపజేస్తున్న పాత్ర సీతారామరావు. కలహంబలం లని అప్తిత్వాన్ని తానే పటచేస్తాడు. లాలూ నుడులు తిరుగులు, ఆ చేగానికి ఎదురేదికాదు, ఎదురీ ప్రయత్నం కూడ చేయక మునుగుతూ, తేలుతున్న పాత్ర సీతారామరావుది. సీతారామరావులో ఒక అసమర్థున్ని, అసహాయున్ని, అస్థిరచిత్తుణ్ణి

చూస్తాం ఒపీందారీ వ్యవస్థకు అవశేషంగా. దై నందిన జీవి తాన్ని భారం చేసుకున్నవాణిగా. మనః ప్రసంగంవాసికి, వాస్తవ ప్రపంచానికి సామర్యం కుదర్చటంలో విఫలమైన దయా మయుడిగా సీతారామారామారావును చూస్తాం.

“అసమర్థుని జీవయాత్ర”లో సీతారామారావు పాత్ర మాదిరిగా “మెరుపుల మరకలు”లో ఉషారాణిపాత్ర ప్రత్యేక స్థానాన్ని సంపాదించుకుంది. సామాజిక కట్టడాల్లాను, నీలనియూలను అతిక్రమించిన ఒక సుందర నుండరి జీవితం ఇందు లిని ప్రధాన ఇతివృత్తం. కథనాన్ని ఉపకాణి ఎక వ్యక్తితో ప్రేమను పెంచుకోలేకపోవడం భర్త రామానుజం కాకి, చక్రవర్తి, శ్రీకాంత్, ఉషారాణిలను ప్రేమించి వారితో భౌతిక సుఖాలను లనుభవించింది శ్రీకాంత్ రాట్టిని చెందెద్దను మరకగా భావించి ఆధ్యాత్మిక ఆనందంలోనం హిమాలయాలకు వెళ్లి మహాయోగినిగా మారుచుంది

సోషల్ సెన్స్ మామి రించిన “దిరేజర్ ఎడ్జ్” ప్రధాన చాయలు ఇందులో కనబడతాయి. “దిరేజర్ ఎడ్జ్”లో రిచి యిం పురుషపాత్రను చౌతిక జీవితాన్ని శిష్టమతాల్లో రిడిమిచి, ఆధ్యాత్మిక చింతనకు భారం చేశానికి ఎంపికాడు ఒక స్త్రీ పాత్రను ఆధ్యాత్మికచింతనకోసం హిమాలయాలకు ఎంపికచేసి జరిగిందని స్వయంగా గోపిచంద్ రాజారావుతో అన్నారు “దిరేజర్ ఎడ్జ్”లో లారెన్స్ దారెర్ ఆధ్యాత్మిక జిజ్ఞాసతో భారం చేశానికివచ్చి బహుత్, ముద్దువంటి ప్రోత్సాహాలను సందర్భించి హిందూదేవాలయం పట్ల అరనికి గౌరవం వీర్చుతుంటుంది. ఒక సాధువు ద్వారా మహిమనుహది సంపాదిస్తాడు ఉషారాణిలాడా చారిత్రిక ప్రదేశాలను చూసి హిమాలయాలకు వెళ్తుంది. హృషికేశ్ ఆశ్రమానికి వెళ్లి మేనా, గంగోత్రికి వెళ్లి గంగాలయం సందర్శించి లారెన్స్ లో కనిపించే బలం యిన ఆధ్యాత్మికజిజ్ఞాస ఉషారాణిలో రెను, జ్ఞాన సముపార్జనకు అతిడుచేసిన కృషి ఈమె చేయరదు. ఆధ్యాత్మిక దృష్టి అంది జీవలక్షణంగా పుండి జాతీ, మరిం అనే హదులను నాడా దాటగలిగాడు.

“ది రేజర్ ఎడ్జ్”లో కనిపించే ఆసక్తిదాయకమైన పాత్ర సోఫి మెర్సొనార్ట్ ఈమెలో సృజనాత్మకతకి వుంది. భర్తపై పున్న ప్రేమానురాగాలు రరగనివి భర్తమరణానంతరం వ్యభిచారిణిగా మారింది. ఈమెకు నాడా సృజనాత్మకతకి పున్నిజ్ఞితి వ్యభిచారిణికి పాల్పడింది. సోఫీ సరళహృదయం గల స్త్రీ అయితే. ఉషారాణి నెరజాణ రెలుగుసవలలో అరు దైన పాత్ర ఉషారాణిది

వీరి “గడియపడిని రలుపులు”లో స్త్రీ కోరుకునే స్వేచ్ఛ, స్వాంత్ర్యం, భోగభాగ్యాల, ఎదిమందిలో మెప్పు సంపాదించడం మున్నగు లనేకాళాలు చెప్పబడితాయి. కథనాన్ని కోటేశ్వరమ్మ నవనాగిరి - నారీవణి ఆమె జీవితచిత్రణే ప్రధాన ఇతివృత్తం. ఆమె జీవితంతో ప్రమేయం పున్న శ్రీనివాసరావు ఒక యితే. మరొకరు కథకుడు, వీరిరువురికి లత్యయం అనానదశలో తోడ్పడింది కథకుడు.

ఆత్మశ్రయ, దృఢిలో కలంరయు కొనసాగుతుంటుంది. తేలుపు తీసినవాడు కలటడై తే. పచ్చినవాడు శ్రీనివాసరావు. ఇంనున్వరహా నీతినియమాల, ప్ల గౌరవం పున్న వ్యక్తి. ఆయన భావాలకు ఆమె వూర్తి వ్యతిరేకి. కాలపరిణామంలో పచ్చిన మొద్దల ఫలం ఆమె కోరుకున్న ఫరిషయాల పిషా దాలంమయ్యాయి ఆమె రోరుకున్న జీవితం భగ్నిమయ్యింది. చివరికు ఆమెకు ఆధ్యాత్మికచింతన కలుగుతుంది. నిరాశ, నిస్పృహ, విరక్తి కలిగిన ఆమెకు భాగవతపరిచనం ఉంశమ నం ఇస్తుంది. ఇకరి గడియలలో భర్త విరపటానికి ఆంజలి ఘటించి తనుపు చాలించుకుంటుంది.

వీరు రాసిన ప్రతి నవలలో మధ్యస్థత జీవితాలనమ న్యరే ఎక్కువగా గోచరిస్తాయి. కులం గోత్రాల ప్రసక్తిలేవి జీవితాల బ్రతుకులు వారికి ఎమిచ్చే నమన్యలు “ఎండిత పంచుశ్వరనాత్రి”లో వచ్చి రిర్చిచ్చారు. కథనాయకుడైన కేశవమూర్తి కులం గోత్రం రెని - అమ్మాయి సుజాతమ పెళ్ళిచేసుకుంటాడు. కథనాయకుని మంచినాన్ని ట్వరేని

మిత్రులే శత్రువులయ్యారు. వీరి సంకుచిత - కుక్కుమనస్తత్వాలను భరించలేని కేశవమూర్తి తన జీవితమార్గాన్ని మలుపుకుంటాడు. అయినప్పటికీ వీరిరువురి మంచితనాన్ని, అమాయకత్వాన్ని ఆసరాచేసుకున్న దుష్టవతుష్టయం సీమంతం పురూరవుడు, శారద్దయుడు, రాశారమణలు అనేక సమస్యలను సృష్టిస్తారు. అయినప్పటికీ తన జీవితమార్గాన్ని వేరే విధంగా తిస్సేసుకుంటాడు.

దుష్టపిత్తులయం భరించలేని కేశవమూర్తి పుదుచ్చేరికి వెళ్ళి అచింతిని శిష్యుడిగా మారిపోతాడు. ఆ తత్త్వసాధనలోనే ఉపాధ్యాయ వృత్తిని స్వీకరిస్తాడు. ఈ సమయంలోనే పండిరవరమేశ్వరశాస్త్రికి అఖిరి గడియలు నమిస్తాయి. కేశవమూర్తి, సుజాత అక్కడికి చేరుకుంటారు. దురదృష్టవశాత్తు శాస్త్రి మరణిస్తాడు. ఆయన రాసిన "వీటనామా" సీమ చేపిన కవచంలో వుంటుంది. న్యాయవాది దానిని విప్పి అందరి ముందు చిమివుతాడు. పరమేశ్వరశాస్త్రి తనకున్న ముత్తం ఆ ప్తిని కేశవమూర్తిని పేరుపై రాస్తాడు. ఆ ఆ ప్తిని కేశవమూర్తి నద్వినియోగం చేస్తాడన్న ఆశాభావాన్ని వ్యక్తం చేస్తాడు. దుష్టవతుష్టయం ఒక్కొక్కరే అక్కడినుండి జారుకుంటారు.

వీరి "శిథిలాలయం" వచ్చిన సందర్భంలో హైదరాబాద్ నగరస్వరూపంలో, స్వభాషంలో మార్పులు వచ్చాయి. అంత వరకు అధికారి అహంకారిపు జ్ఞానంతో దేదీప్యమానంగా చెరిగిన విజాం రాజభవనపు వైదుర్యాలు "శిథిలాలయంగా" మారి పోగింది. భోగభాగాలు అనుభవించిన నవాబులు, జాగీర్దారులు క్రమంగా మార్పులకు లలవంపక తప్పలేదు. తమ పెద్ద పెద్ద మేడిచ్చి ఆదైలకిచ్చేసి ప్రజలకు దూరంగా ఉండే మేడిలకు చెళ్ళిపోయారు ఆదైలకివ్వటం తమ స్థాయికి అవమానం కనుక పదిమందికీ తెలియకుండా ఉండినానీ సాధ్యమైనంతవరకు గుహిస్తారని వీర అభిప్రాయం వచ్చు ఇలాంటి వాడు సాధారణం వాతదడిపోయి ఆలనా పాలనా చేకుండపోయేది. ఇలాంటి సన్నివేశంలో నగరంలోని చీకటి సందులలో శిథిల భవంతల మధ్య పడుపు వృత్తిలో ప్రియ కడుపుసింపునునే వాళ్ళు.

కథానాయిక "వీ నా" ఒకేఒక పురుషునికి అంకితం కావాలనీ, మాతృదేవిగా మారాలనీ ఆవేదనపడుతూ కలలు కంటుండేది అలాంటి సన్నివేశంలో చటస్థడిన వ్యక్తి పీతాంబరరావు ఈయనపేదవాడు; స్వయంకకృషి ఫలితంగా న్యాయవాది కాగలిగాడు. అందువల్లనే అర్థిక-అంతస్తుల సమాజంలో తన కంటూ ప్రత్యేక స్థానాన్ని ఏర్పరచుకోవాలని అనుకుంటాడు. తనకున్నదై నందిన జీవిత సమస్యల మధ్య భార్యను విస్తరిస్తాడు.

పీతాంబరరావు భార్య నిర్మలాదేవి అవేశపూరితమయిన హృదయం కలది, సృజనాత్మక శక్తి కలది అయినప్పటికీ, విరంతరం దాచిపడుతుండేది ఆ బాధను అర్థం చేసుకోవడానికి అతడు ప్రయత్నించేవాడువాడు. అమె కాపురానికి ఏచ్చాక తన భర్త రోని బలహీనతలను తెలుసుకోగలిగింది. ఆ బలహీనతల ఫలితం నారాయణతో పరిచయం ఏర్పడి ప్రేమగా రూపు దిద్దుకుంటుంది. కొన్నాళ్ళకు అమె మనసు ముమ్మడిపోతుంది, వాస్తవ విషయాల్ని భర్తకు వివరిస్తుంది. నిర్మలాదేవి లేని జీవితాన్ని ఒంటరిగా గడుపుతూ శిథిలమైన మనసులో శిథిలమైన "వీ నా"ను స్వీకరిస్తాడు పీతాంబరరావు. వీ నా కోరిక నెరవేరుతుంది.

మనిషికి వున్న మానవతా, నైతిక విలువలతోపాటు భౌతికవనరాలను కూడా గుర్తించి, మానవనై ణంలోని మంచి చెడులను, కష్టసుఖాలను యథావిధిగా తనకుంటూ ప్రత్యేక పద్ధతిలో వివరించిన వాస్తవికవాది గోపీచంద్, ఈ సవలలో వ్యంగ్యం కూడా కనబడుతుంది.

మన సంఘమే శిథిలాలయం, నవలలోని శిథిలాలయం ఒక పాత నవాబుగారి మేడ. అది మారిపోయింది దాన్ని ఆశ్రయించుకు బ్రతుకుతున్నవారు చెల్లాచెల్లై పోయారు, అయినప్పటికీ తలదాచుకోడానికి ఇంకా అదే ఆధారంగా ఉంది. నవలలోని నాయిక, నాయకులు ఆ ప్రభావాలనుండి పూర్తిగా విముక్తులు కాలేదు, వారు ఎదుర్కొన్న మానసిక, భౌతిక సమస్యలు శిథిలాలయానికి వారసత్వంగా నిలుస్తాయి. వార

సభ్యులనుండి బయట పడేందుకు వారు చేసిన ప్రయత్నాల చిత్రణ ఈ కథిలాంశం.

వీరి 'గతించిన గతం' నవలను పుస్తకంగా తెలుసుకునే ముందు రజాకార్ల ఉద్యమాన్ని స్పష్టం చేసుకుంటే తెచ్చుకోవాలి. ఆ రోజులలో జమీందారి, జాగిర్దారీ భూస్వామ్య పెత్తందారీ కాలం గా రైతులు, సామాన్య ప్రజలు అపకృష్టతలకు లోనయ్యారు. భయంకరమైన వెట్టిచాకిరి అమలులో వుండేది. నవాబులు, దొరలు, పటేల్, పట్వారీలు అమాయక ప్రజలపై తిరుగులేని అధికారాన్ని చెలాయించేవారు. రైతులు పండించిన పంటలు దొరలు, పటేల్, పట్వారీల ఇండ్లకు చేరేవి. రేయిబిళ్ల వల్ల చెషబోయి ఉష్ణపడినప్పటికీ తినడానికి తిండి (అన్నం) నోచుకోని దురదృష్టపంతులు అనాటి తెలంగాణ ప్రజలు.

స్వాతంత్ర్యం రావడం ద్వితీయ ప్రభుత్వం ఒక అధికారి శాసనాన్ని జారీచేసింది. దాని ప్రకారం భారతదేశంలో నున్న సంస్థానాలు ఒప్పందం అటు పాటిస్తానోలోగాని, ఇటు భారతదేశంలోగాని చేరినప్పుడే వేదా స్వతంత్ర సంస్థానంగా బాపొందవచ్చునని ఏట్లాంటి చోట అప్పట్లో హైదరాబాదును విరిపాలిస్తున్న నిజాం ప్రభువు స్వాతంత్ర్య సంస్థానంగా ఉంటాడానికి వూనుకున్నాడు. ఇది వారికి చుంచే అయినప్పటి ప్రజల అభీష్టానికి మాత్రం విరుద్ధం, అందువల్లనే ఉద్యమం ప్రారంభమయింది.

ఈ ఉద్యమాన్ని అణచివేయటానికి నిజాం ప్రభువు వూను కున్నాడు. నిజాం అందిదండలతో ఇత్తేహాదుల్లా సర్కిన్ సంతకం రజాకార్లు తెలంగాణ గ్రామాలపై దాడి చేశారు. వీరి నాయకుడు నరహరి రాక్షసుడైన ఖాసిం రజ్వీ. ఈయన చేతిలో పోలిస్ విలిటరీ అధికారులు ఉండేవారు. ఫీల్డ్ మార్షల్ గా చెలామణి అయ్యే రజ్వీ సలహామేటరు నిజాం తన మంత్రుల్ని సైతం మార్చేవాడు. రజ్వీ ఉపన్యాసాలలోని మతద్వేషవిషం సామంసభ్యంతో జీవించాలని కోరే ముస్లింలను సైతం రెచ్చగొట్టింది. వారు గ్రామాలకు గ్రామానికే దండెత్తారు. పగలు గ్రామాలపై పడి దురింతలు చేయడం, రాత్రి తమ

శిబిరాలకు వెళ్ళిపోవటం నిత్యకృత్యమై పోయింది. హిందువులను ముఖ్యంగా యువకులను తప్పకుండా హతమార్చేవారు. ఆస్తులను దోచుకునేవారు. రమకు అనుమానం ఉన్నవారిని సజీవహతం చేసేవారు. బతికి వుండగానే గోతిలోపేసి వూడ్చి పేట్టేవారు. ఆడవాళ్ళను వాళ్ళ భర్తలముందే మానభంగం చేసి పై కాచికానందాన్ని అనుభవించేవారు స్త్రీలను నగ్నింగా ఊరేగించి, బతుకమ్మలు ఆడించేవారు.

ఈ కాలంలోనే రాన్నివేలమంది ఉద్యమకారులను ప్రభుత్వం జైళ్ళలో పెట్టింది. ఉమ్మానిస్టులు, కాంగ్రెస్ వాదులు, కవులు, కళాకారులు చేసిన త్యాగాలు మరువరానివి. మహ్మదీయలో సైతం రజాకార్ల నీచ, నికృష్టవేష్టలను విమర్శించేవారు లేకపోలేదు షోయబుల్లాఖాన్ అన్న యువకుడు "ఇమాజ్" అన్న పత్రికను స్థాపించి వీరిని విశేషంగా విమర్శించారు అందువల్లనే రజాకార్లు అతణ్ణి విర్హాక్షిణ్యంగా కాల్చిచంపేశారు.

జూలై 18-09-1948 భారతసైన్యం హైదరాబాద్ లోకి ప్రవేశించడంతో రజాకార్లు అటవీయైపోయింది. 'ఆరేబియా సముద్రం లోని జలతరంగాలు మా నిజాం ప్రభువు పాదాలను కడగ గలవు' అన్న రజాకార్లు ఒప్పటాలిపోయారు అమాయకుల ప్రాణాలను బలిగొన్న యువకులకు సంస్థగా, తరతరాల మరసామంసభ్యులతోటను ఇనుపకాళ్ళతో నలిపివేసిన రాక్షస సంస్థగా, గుడిమలను గృహాలను దహించివేసి వేల కుటుంబాల జీవితాలలో స్పృహ చెరిగిపోవిన పాపిష్టిసంస్థగా ఉన్న అను, కడుపుతో వున్న స్త్రీలను, ముగ్ధులను, ములివాళ్ళను వివక్షణరహితంగా మానభంగం చేసిన పాశవిక సంస్థగా, ఒక మానవతా విద్వంసక సంస్థగా రజాకార్ల సంస్థ చరిత్రపుటల్లో మాయని మచ్చగా స్థిరపడిపోయింది.

విరాళ, నిస్సృహలే ఉచ్చావన, నిశ్వాసాలుగా, చావు, బ్రతుకులే హృదయస్పందనలుగా, తెలంగాణ ప్రజలు గడిపిన రోజులవి, నీళ్ళలో రాజకీయ విషం, గాలిలో మతద్వేషం

రగిలిన రోజులవి. ఎన్నో దేవాలయాలు భూస్థాపితం అయిన రోజులవి వేల ఎకరాల వ్యవసాయ భూమి దురాక్రమణదార్ల వశమయిన రోజులవి. ఎందరి మంది హిందువులు నిర్బంధ మతాంశరీకరణకు లోనయిన రోజులవి.

ఈ నవలలోని హుస్సేన్ ఖాన్ స్వాభావికంగా మంచివాడు. పరమత ద్వేషం అతన్ని రాక్షసినిగా మార్చింది. ఆ మత్తులో అరడు చేయగూడని రాక్షసకృత్యాలు అనేకం చేశాడు. అందులో భాగంగా పాఠ్యశి అన్న హిందు కన్నెను మానభంగించేశాడు. గర్భవతి అయిన పాఠ్యరమ్మను హిందువులు వెలివేస్తే ఒక ముసల్మాన్ దాదా ఆశ్రయం కల్పించాడు. కాను ఏ బంధునై తే న్నమ్మ తన తల్లిని అప్పగించి పాకిస్తాన్ వెళ్ళాడో, ఆ బంధువే తన తల్లి దగ్గరున్న డబ్బును, నగలను లాక్కొని ఇంటిని కూడా కాజేశాడు. తనవల్ల అపకారము పొందిన దానయ్య అన్న హిందువు అవసానదశలోనున్న తన తల్లిని ఆదరించి పోషించాడని తెలిపి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. పాఠ్యరమ్మ తనను చెరిచిన హుస్సేన్ ఖాన్ ను భర్తగా భావించటం, పాత్రికత్వానికి విడిచినం.

పాకిస్తాన్ పారిపోయి నిరాశ, విస్మయాలతో తిరిగి వస్తున్న హుస్సేన్ ఖాన్ పాఠ్యరమ్మ మరణానికి కారకుడనయ్యానని మానసికంగా క్రుంగిపోతాడు. మంచి మనసు అలవికనున్న చిరీ పరిస్థితుల ప్రభావం, బంధువుల దుష్ప్రభావం ఆ పీచిప్రభావానికి దోహదపడింది.

ఈ నవలలో రచయిత మత స్వేచ్ఛను అంగీకరిస్తూ, మతాతీత దృష్టిని, వర్గాతీత దృష్టిని సాధించాలన్న విషయాన్ని స్పష్టం చేశాడు. పశ్చాత్తాప ఫలితంగా మానవత్వం సాధ్యమౌతుందన్న ఆశాభావాన్ని హుస్సేన్ ఖాన్ పాత్ర ద్వారా గోపిచంద్ తెలియ జేశాడు.

పీఠ "పీఠి గదులు" ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని సమకాలీన పరిస్థితులను స్పష్టం చేస్తుంది. ఈ నవల వారి "ఆత్మ కథ" నవలగా

అంటే సరిపోతుంది. నవలలో గోపాలం బి.ఎ. చదువుతుండగా నవతి తల్లి దమయంతి చనిపోతుంది. గోపిచంద్ బి.ఎ. 1932 చదువుతుండగానే అరణ్ణి పెంచి పెద్దచేసిన చంద్రావతిగారు చనిపోయారు. ఇందులోని గోపాలం - గోపిచంద్ గా, గృష్ణ స్వామి - రామస్వామిగా, శివకామయ్య - ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ పంతులుగా దుర్గ, - శకుంతలా దేవిగా కన్పడతారు. అందుచేతనే ఈ నవలను వారి కుటుంబానికి సంబంధించిన నవలగా చెప్పడానికి వీరుంది.

గ్రామ వాసులకు - పట్టణవాసులకు మధ్య రగిలిన - సంఘర్షణలను అర్థం చేసుకోవడానికి చిత్రించిన నవల వీరి "ప్రేమోపహాసులు". శ్రీ-పరమలకు సమానమైన స్వేచ్ఛ ఉండాలన్న కోరికతో ఈ నవల ఇతి వృత్తం వ్రాసాగుతుంది.

"యమపాశం" లో ప్రభుత్వోద్యోగి బ్రతుకు ఎలా వుంటుందో, చాళు ఎదుర్కొనే సమస్యలు ఎలా ఉంటాయో. యాంత్రిక జీవితాన్ని ఏ విధంగా చట్టుకుంటూ ముందుకు సాగుతారో చక్కగా చిత్రించారు. సామాన్యుని జీవితంలో ఉద్యోగమన్నది గొడ్డలి పెట్టులాటిదని అందులో స్కూల్ కుండా జాగ్రత్త పడాలని ఈ నవల ద్వారా రచయిత తెలియ జేశాడు.

జీవితం - సాహిత్యం వీరికి కన్నులుగాలు కాదు. జీవితమే ఆయనకు సాహిత్యం. సాహిత్యమే జీవితం. వారి జీవితంలో ఈ రెండు పెనవేసుకున్నప్పటికీ "తత్వ శాస్త్రం" అరణ్ణి ఆకర్షించింది. అసలు ఈ "తత్వ శాస్త్రం" అంటే ఏమిటి? దీనికి మౌలికాంశాలు ఏమిటి? అన్న సందేహం రావడానికి వీలుంది.

మన చుట్టూ వున్న ప్రపంచం ఆనంతమైంది. మనషి ఈ ప్రపంచంలో ఒక భాగం. మనషి ఎప్పుడో ప్రపంచాన్ని సంపూర్ణంగా జయించేడు అని అందరూ అనుకుంటున్నారని తాను సాధించిన ప్రతీదాన్ని ప్రశ్నించడానికి సాగించే నిరంతర అన్వేషణయే తత్వశాస్త్రం. ఈ శాస్త్రం సైద్ధాంతిక విజ్ఞానానికి

మతపరమైన విశ్వాసానికి మధ్యగల సంబంధాన్ని తెలియ చేస్తుంది. “విజ్ఞానశాస్త్ర సహాయంతో ప్రకృతిపై మనిషి ప్రాబల్యాన్ని విస్తరించేయడమే తత్వశాస్త్రం మూలకాంక్ష మని ‘ప్రొఫెసర్ జే.ఎన్. అభిప్రాయపడ్డారు.

మానవుడిని ఒక సంపూర్ణవ్యక్తిగా, సర్వలక్షణకోటితునిగా భగవంతుడు సృష్టించాడన్న వాదాన్ని ప్రపంచములోని కొంత మంది నమ్ముతారు. మరి కొందరు తమ అనుభవాలకు ఆలంబనమయిన ప్రకృతిని పరమార్థంగా నమ్ముతారు. పరిమితుల స్వరూపస్వభావాలు, వాటి కాధారమైన నమ్మకాలు, అసనమ్మకాలు వాటికి మూలమయిన భగవంతుని గురించి తెలుసుకోవలె సన్నద్ధులనతో శారీరిక, మానసిక, ప్రాపంచిక అవధుల నదిగొని సర్వసృష్టిని ఏకంగా భావించుకొని దానికి మూలకారణాన్ని అన్వేషించటంలో తత్వం ప్రారంభమైంది.

భారతీయ తత్త్వ దృక్పథంలో తత్త్వకుడు ఒక లక్ష్యంతో కొనసాగుతుంటాడు. అతని లక్ష్యం శాశ్వత సర్వ దార్మికతనం అందువల్ల అశాశ్వత జీవితాన్ని, జీవిత సౌఖ్యా లను ఆశించి జీవించటం నిరర్థకమని భావిస్తాడు. భారతీయ తత్త్వకుడు తన లక్ష్యసాధనకోసం జీవిస్తాడేకాని జీవితం కోసం జీవించడు. భారతీయమానవుడు సమాజపరింగా, సంస్కృతిపరంగా ఉండడానికి తన కవసరమైన నియమా లను ఏర్పరుచుకుంటాడు.

ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య తత్త్వవేత్తల గ్రంథాలను చదివిన ఓరు వాటికి ప్రభావితమై “తత్త్వవేత్తలు” అన్న గ్రంథాన్ని రెండు భాగాలుగా రాశారు. 1959 లో వెలువడిన మొదటి భాగంలో మానవుల ఇంద్రియాలు ప్రోగుచేసే జ్ఞానం సత్యం అయిందనే ప్రాతిపదికను అంగీకరించే జాన్ డ్యూయి, విలి యం జేమ్స్, బెట్రన్ స్పెర్, యం. ఎన్. రాయ్, జాన్ పాల్ సార్త్రే, జిట్లు క్రిష్ణమూర్తి రాధాకృష్ణ మొదలైన తత్త్వ వేత్తల ఆలోచనలను భావాలను పొందుపర్చారు. 1960 లో నీరి రెండవ భాగంలో 15 మంది తత్త్వవేత్తల గురించి తమ కున్న అభిప్రాయాలను పొందుపర్చారు.

గోపీచంద్ భౌతికవాదిగా జీవితం ప్రారంభించి, ఆధ్యాత్మిక వాదిగా క్రమ వికాసం చెంది, భగవంతునిమీద పరిపూర్ణమయిన విశ్వాసంతో జీవించాడు. అరివిందుని దర్శనం, తత్త్వగ్రంథపరనం, జీవితం నేర్పిన పాఠాలు గోపీచంద్ ను ఆధ్యాత్మికవాదిగా మార్చివేశాయి అస్తిక నాస్తికవాదాల మధ్య జరిగిన సంఘర్షణ ఆయనను ఆధ్యాత్మికవాదిగా మార్చడానికి దోహదపడింది.

మీరు భౌతిక వాదంనుండి ఆధ్యాత్మికవాదిగా మారడానికి గల కారణం ఏమిటన్న ప్రశ్నకు వారిచ్చిన సమాధానం.

మనిషి మారడమంటే ముఖ్యంగా మానసిక మార్పు. ఈ మార్పు ప్రగతి ప్రతిదీ మారుతుంది. మార్పులు కొన్ని బయటికి కనబడితే మరికొన్ని కనబడవు. నా మార్పు క్రమ క్రమంగా వస్తూనే వుంది ప్రారంభంలో భౌతికవాదినే అయినా, ‘ప్రశ్న-సందేహం’ నా వెంట ఎప్పుడూ వుండేవి. ఒక వాదంతో ఎక్కడా ఆగిపోలేదు. ఏ కథలోనైనా ఒక వాదాన్ని బలపరిచినా అది పై నలేకాదు. రచయిత అంతటితో ఆగిపోడు. ఆగితే ప్రగతిలేదు. ముందుకు ప్రవహిస్తూనే వుంటాడు. ఈ ప్రవాహంపోయిగి ప్రభావం కనిపిస్తుంది. తాను చూచేది అనుభవించేది ప్రదర్శించుకు పోతుంటాడు. మనం చూచినదానికి ప్రభావితమై కావడం మానవసహజం. అలాంటిదే సిద్ధాంతంకూడా సిద్ధాంతానికి ఆకర్షించబడటం సహజం. వ్యక్తి ఒంటిగా పుడతాడు. రెండుగా చనిపోతాడు. ఎదుటవానినుండి ఎంతో గ్రహిస్తాడు అ గ్రహించడంలో ఇది అరను కనిపించడు వారితో కలసిపోతాడు. అదే అరని సాంఘిక దృష్టి అందుకే వ్యక్తి వ్యక్తే కాదు. సమాజం కూడా ఇదిరల సాయం తిసుకోవడం ద్వారా తాను పరిపూర్ణుడవుతాడు. అలాగే తాను ఎదుటివానికి సాయం చేస్తాడు. అది సాయంగా కనిపించదు. ఇదంతా ఇచ్చి - పుచ్చు కునే రూపంలో సాగిపోతుంది. తానున్న భావాలతో ముడి పెట్టుకొని కూర్చోడు ఎప్పుడూ అలా జరగదు. అలాగే నేను ఎదుటి సిద్ధాంతానికే నేను కావడానికి ఆకర్షించబడ్డాను. మానవు డెప్పుడూ తాను కాని దాన్ని కావాలనుకుంటాడు. దానికోసం

ప్రయత్నిస్తాడు, ఆ ప్రయత్నంలో కొంత అనుభవం వస్తుంది. అదే అతని ఫిలాసఫీ నేను మాత్రం భౌతిక వాదిగా చల్లి గర్భం నుండి బయటపడ్డానా : పుట్టినప్పుడు ప్రతివాడూ ఖాళీగా పుడతాడు. మనం ఏదయినా పుట్టిన తర్వాతనే పెరుగుదలతో కన్నవాటినుండి నేర్చుకుంటాం. అలా అవుతాం మన్ని మనం నింపుకుంటాం, అంతా మనకు కావాలి అంటే మనలో ఏమీ లేదన్నమాట. సై నే సర్వం పాత అంతా లోత అనే రోజులలో పుట్టాను, అటువంటి వాతావరణంలో చదివాను. పెరిగాను. అలానే అలానే అయ్యాను. ఆనాడు నేను అలా అనుకొని అయినదీ లేదు. ఈనాడు పరాశక్తితో అవుతున్నదీ లేదు. ఆ నాడు ఏ శక్తి నన్ను అలా పలికించిందో, ఈనాడు అదే శక్తి యిలా కావడానికి ప్రేరేపిస్తున్నది, నేను శారీరకంగా ఒకటైనా ఘానసికంగా అనేకం జ్ఞానోపార్జనతోనూ, స్వామిత్వంతోనూ, అటుచెర్నాడ్ పా, ప్రావింట్ లు ఇటు బుద్ధ, అరచింది, రవీంద్ర, గీత మొదలయిన చత్వారనేకం వన్నలముకున్నాయి. జీవితంలో వారు వీరు కావడం, వీరు వారు కావడం ఎంతోమందిని కూస్తున్నాం. వారు వీరు. వీరు వారు కావడంతో ప్రతివాడూ రెండు అవుతాడు, ఆ రెండు ఆవడమే పరిపూర్ణత. అదే సమన్వయం, సామంజస్యం.

బుద్ధుడు రాకుమారుడు. ప్రౌద్ధ ముఖం చూడని భోగి సరదాకు బయటచేరి వృద్ధిచూచి, టిప్పగాన్ని గాలచి, ఇంకా ముందుకు పోయి శవాన్ని చూచి పారిపోతాడు. చివరలోతాను లోగడ అయిపన్నదే-గాక యిప్పుడు మరొకదై కూర్చున్నాడు బిచ్చగాడు. వృద్ధుడు. శవం ఇలా ఎదుటివారి జీవితానికి సిద్ధాంతానికి చలొగ్గడం జరిగింది. ఇది సహజం, ఇలాంటి మార్పు ఎందరిలో జరగలేదు : ఆశోకుడు అలా మారినవాడేగదా : అతనిది యుద్ధ ప్రవృత్తి హింసా స్వభావం, అయినను మారణహోమాన్ని చల్లారా చూచి, తాను మరొకదై -బుద్ధుడై నిలబడ్డాడు. అరిచిందుడు అలాగే ప్రారంభంలో భౌతికవాది. రాజకీయం బాగా తెలిసిన వాడు. నెహ్రూ అలాగే కనిపిస్తున్నాడు ఆయన నేడు గాంధీ ప్రభావితం, భవనాలలో వుండే, నెహ్రూ - యంత్రరాజ్యం కావాలనే కలలు గన్న నెహ్రూ, ఎక్కడనో మూలకుటీర

ములో కూర్చొని రాట్నం తిప్పుకుంటున్న గాంధీ మహాత్మునకు దాసుడు కాలేదా : ఇటువంటివి ఎన్నో జరుగుతున్నవి. మార్పు-మానవునిలో సహజం. అదే మార్పు నాలో వచ్చింది. ప్రతివానిలోనూ వస్తుంది. తాను గుర్తించవచ్చు, గుర్తించక పోవచ్చు. చిన్ననాటి భావాలు పెద్దయిన తర్వాత వుండవు. బాల్య శత్రువులు మిత్రులు కావడం కూడా చూస్తున్నాం.

వీరి రచనలలో సూక్తులు లెక్కలేనన్ని వున్నాయి. అవి చదివే ప్రతి పాఠకుడు తమ కోసమే రాసినట్లు భావిస్తారు.

- 1) సమాజంలో ప్రతి మనిషికి బుద్ధి అవసరం, బుద్ధిలేకపోతే అభివృద్ధి పుండదు.
- 2) సంస్కారం వున్నవాని చేతిలో మరణాయుధాలంటే సంఘం ఓడిపబడుతుంది, లేనివానిచేతులో విచ్చిన్నమవుతుంది.
- 3) పగ వల్ల వచ్చే ఐకమత్యం మరణం వల్లా పొందే ఐకమత్యం లాంటిది.
- 4) నిబంధనలు, అడ్డంకు లన్నవి సంఘంలో ప్రతిపనికి వుంటాయి
- 5) ఈ లోకంలో కొందరు బంధాలతో బ్రచకిటానికి పుడతారు మరి కొందరు-బంధాలను అధిగమించడానికి పుడతారు.
- 6) సంఘంలో ధనితలు, పేదవాళ్ళు ఏర్పడ్డ రువార, పని చేయడం వీధవాళ్ళవంటై తే, సిద్ధాంతాలు పల్లించడం ధనికుల వంటైంది. దీనివల్లపనిచేసే వాళ్ళు సిద్ధాంతం సృష్టిం చుకోలేక, సిద్ధాంత సృష్టిరూపం దాల్చక సంఘం పిళ్ళి పోయింది.
- 7) చావు, బ్రతుకులు రెండూ సమానదృష్టితో చూడగలిగిన వాడే ఏ పనైనా చేయగలడు.
- 8) నిస్పృహ పాతదారిని వదిలి కొత్తదారిని ఏర్పాటుచుకోమని చెప్పే అత్తడు.

రామస్వామి చొదిరి ఒక్క తెలుగునేలలో కలవరపెట్టే కులభేదాలను తూర్పారపట్టడానికి ప్రయత్నిస్తే, కుమారుడు

సమస్తమానవ జాతివీ కలవరిపెట్టే సమన్వయను విరూపింపడానికి ప్రయత్నించాడు.

లోకంలో జరిగే అన్యాయాలను చూచిన రండీ - ఉదే కంలో విప్పిలా కిక్కిరిస్తోంది. కుమారుడు ఆ మంటలలో ఎరిపించి, విప్పిలలో మునిగిపోయిన మానవహృదయం మీద ఆమృతం కురిపించి, పునర్జీవనాన్ని ప్రసాదించాడు. రండీ ఒక కోణం నుండి జీవితాన్ని పరికిస్తే తనయడు అన్ని కోణాలనుండి జీవితాన్ని దర్శించాడు. తెలుగు భాషపై రండీకున్నంత ఆధికారం కొడుకుకు లేకపోయినప్పటికీ ఉన్న దాని పాఠకులపై చెరిగని ముద్రవేశాడు. తనకున్న ఆ మానవ ప్రతిభతో సమాజశ్రేయస్సుకై సాహిత్యం రచించాడు కన్ను చెరిస్తే జననం - కన్నుమూస్తే మరణం. రెప్పపాటే ఈ జీవితం లన్న చంద్రనేన్ మాటలను సారం కిధ రాస్తూనే 1962 సం॥ నవంబరు 2వ తేదీన గుండే పోటుతో శాశ్వతంగా ఈ లోకాన్ని విడిచి - పెట్టి వెళ్ళిపోయారు. వారు జాతికింగా వెళ్ళిపోయినప్పటికీ మానవీకంగా సాంకుల హృదయాలలో శాశ్వతంగా పుండిపోయారు ఆయన రాసిన అనేక కవనాలను చదివి ప్రభావితులైన ఆ కవులు శాశ్వతంగా పునరుత్పన్నమై, హేతువాద దృష్టిని అలవలించుకున్నారు.

- చింతల సత్యనారాయణ
లెక్చరర్, తెలుగు డిపార్ట్మెంట్,
ఆర్. జి. కేడియా డిగ్రీ కాలేజ్,
ఇసామియా బజార్ - చాచర్ ఫుట్,
హైదరాబాద్.

హైందవుల్లు - ఆచార సాంప్రదాయాలు

- అభిలవాణి ఎం. ఏ.

(గత సంచిక చిరువాయి)

కలదు : ఆ దం. తుల సంసారనౌక పయనమెట్లుండును : అన్న విషయములను ఆచరింపు తొలిదశలోనే చేపకొను అవకాశము లేర్పడును. కాని ఈ సాంప్రదాయములు వట్టి బూజుకట్టిన పాఠకాలపు చాందసాలని. వీనికి ఆధునిక స్థితులలో స్థానము లేదని ఇవన్నియు యధాతథంగా జరిపించు. స్థల, సమయ అభావములని ప్రక్కకు నెట్టుట కోవనీయము.

ఇది ఈ ఆచార సాంప్రదాయములు నేటి ఆధునికయుగమున ఏ స్థితిలో నున్నవని ఆలోచించుట చాల అవసరము.

తమ పూర్వీకుల ఆచార సాంప్రదాయాలను రాను రాను విస్మరించుట వల్ల నేటి శ్రీ పురుషులు వానికి సుతూరులు అగుటమే గాక, ఇసుమంత అవగాహనమును కూడ కలిగి లేని తెల్పుట సాహసమే. ఉదా. త్రికాల సంధ్య అనునది బ్రాహ్మణ్యముని గల ఆచారము అనగా ఉదయ, మధ్యాహ్న సాయం వేళలు మధ్యాహ్నము ఆఫీసులోనో, కలెజీ లోనో, లేక మరే వృత్తికీత్యా గల ప్రదేశములలోనో వుండు అంతు కనీసము ఉదయ, సాయం వేళలో ఆ సంధ్యావందన కార్యమును కొనసాగించి వచ్చును గదా : కాని అట్లు చాలవరకు జరుగుట లేదు కారణము "కాలకుచెట్టిన మంత తరతరాల" యన్నట్లు అని నాయన, ఆయన నాయన దీనిని పాటించి నప్పుడు గదా ఇప్పటి వ్యక్తి పాటించుట : దీనినిబట్టి ఈ ఆచారము పూర్తిగా సమసినదని మాత్రము భావింపరాదు. నేడు "చాందసునిగి" భావింపబడుచున్నదే ఈ ఆచారములను సజీవములుగ నుంచగలుగుచున్నాడు. ఇట్టివారు 10% ఉండు రేమో యని నా అభిప్రాయము.

ఏది ఎట్లున్నను ఆచార సాంప్రదాయాలు నేటి సమాజమున
చాలవరకు కొరవడుట చేతనే నేటి యువతలో కార్య దీక్షత
లోపించుచున్నది. దీని వల్ల నిగ్రహశక్తి అడుగంటుచున్నది
దీనివల్ల మన మతము, వంశము, ఆచార సాంప్రదాయాలు
తమమరుగవుచున్నవి ఇవి కనుమరుగు కారాదు భారతీయ
సంస్కృతిలోని ఒక భాగమైన ఈ ఆచార సాంప్రదాయాలు
పునరుజ్జీవింపబడాలి.

ఇట్లు జరగాలంటే ఏమి చేయవలెను? అన్న ప్రశ్న నేటి
సమాజంలో ప్రతి మతములోను, వంశములోను, వయో
వృద్ధులు లేకపోలేదు. ఆచార సాంప్రదాయమును పాటించ
కున్నామ, వానిని గూర్చి అవగాహనమున్నవారే వారివలన
ఏన్నూ తెల్చుకొని తమ - తమ వంశాచార ఆచార సాంప్ర
దాయాల్ని పునః ప్రతిష్ఠ చేసి వారికి జీవము పోస్తారని,
అవరించుచు, అవరింప చేయిస్తారని ఆశ్రితము.

“Where there is will, there is a way”.

మనమంటే మార్గముండును గదా :

ఆ జగద్రక్షకుడు మనలనందరిని కాపాడు గాక.

—000—

—కె. అఖిలవాణి. ఎం ఎ.

D/o కె తిరుమలాచార్యులు.

6-72/4. శ్రీనిలయం.

ఇబ్రహీంపట్నం

రంగారెడ్డి జిల్లా. ఆంధ్రప్రదేశ్ 501106

ఉ త్త మ సా హి త్య ం కో స ం

స మా లో చ న

చ ద వ ం డి ! చ ది వి ం చ ం డి !

ఆధునిక క్షేత్రకావ్యాలు (వ్యాసం)

—దూర్జటి వేంకట బాలాజి

(గత సంచిక తరువాయి)

మౌతుంది. జీర్ణింపకొని పోయిన విజయనగర వైభవాన్ని.
విజయనగర శిథిలాంశు చూచి కవి.

“లేలా ద్రవించి యేడ్చినవి జీర్ణములై నవి తుంగభద్రలో
పల గుడి గోపురింబులు సభాస్థలాలై నవి కొండముచ్చ గుం
పులకు ఏరిరిలో మునిగిపోయిన దాంధ్ర వసుంధరాధి ప్రో
జ్జ్వల విజయప్రతాప రథసంచార స్వప్న కథా విశేషమై”

అని ఆవేదన చెందుతాడు జీర్ణమైపోయిన విజయనగర
రాతి శిల్పాలను, వైభవాన్ని ఎంత నేర్పుగా చిత్రించాడో
చూడండి : వృత్తరచన మనమనుకొన్నంత సులభం గాదు.
కొండా విపిణీనట్టు విసరిబడి చరాలైన తిలకహితమౌతుంది.
అదే ఎద్య విద్య. ఆ నేర్పు కవికి ఉంది.

వృత్తం ఒకటి కవి ప్రతిభకు దృఢంకాదు సీసాన్ని
కూడా స్వీకరించి శ్రీనాథుని వల్ల లన గౌరవాభిమానాలను
చాటుకొన్నాడు. స్మృత కవి దిండిమట్టాంకుని ఓడించ
డానికి స్రాడిచేవరాయల ఆస్థానానికి వచ్చిన శ్రీనాథుని వర్ణించిన
తీరు ‘కనకాక్షిక’ ఎట్టంలో ఎంతో వ్యాధ్యంగా క త్వక
రింపబడింది

“పంపా విరూపాక్ష బహు జటా జూటికా

రగ్వధ ప్రసవ సౌరభములకు

తుంగభద్రా సముత్తంగ పీఠీ షటా

గంభీర ఋషు ఋషా రంభములకు

పూర్వాంధ్ర రాజ్యసంపూర్ణ శౌర్యానల

ప్రత్యక్ష పుణ్య ప్రభావములకు

హిందూ మతోద్ధారణేందూ దయవికాస

చాలాధ్యాత్మ ప్రచారములకు

గొడడిందిమ భట్టుదొ కంఠధక్క
మోది పగిలించు సర్వవాగ్వాదములకు
మనసుపడి పౌఢరాయల మందిరములో
నడుగువెట్టిన కవిరాజు నయ్యనేను”

తెలుగుదేశమంతా తిరిగి. తన కవితా వైభవాన్ని చాటుకొన్న శ్రీనాథుని గంభీరమూర్తిని ఒక సీసపద్యంలో కవిత్వీకరించాడు కొదాలి. శ్రీనాథుడు సీసపద్యంలో అందమైన చేయి కాబట్టి అతని సీస పద్యప్రియం భావుకత్వాన్ని కొదాలి ప్రస్తుత పద్యంలో పేర్కొన్నాడు. పాతికేండ్ల లోపల ఆంధ్రాభిమానాన్ని కవితా రూపంలో ప్రజ్వరిల్ల జేసిన రాయప్రోలు వారి తర్వాత కొదాలివారే పేర్కొనదగిన కవి.

హంపి క్షేత్ర కావ్యం తర్వాత చెప్పుకోదగ్గ మరొక క్షేత్ర కావ్యం దక్షరామం దీనిని రచించిన కవి ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి. హనుమదీంద్రగంటిగా, ఇంద్రగంటిగా, ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రిగా మూడు తరాల సాహితీపరుల సాహితీ పరులకు పరిచయమైన కవి ఆయన, ఆయన రచించినకావ్యాల్లో ప్రాశస్త్యాన్ని సంతరించు కొన్న కావ్యం ‘దక్షరామం’ భావ కవిగా బయలుదేరి. అభ్యుదయ కవిగా రాటుదేలి సంప్రదాయ కవిగా ప్థిరపడ్డ ఇంద్రగంటి. కవిగా సాహిత్య లోకంలో విలచిపోవడానికి ఉపయోగపడ్డ ‘దక్షరామ’ కావ్యం.

ఇతి వృత్తపరంగా పరిశీలిస్తే, దక్షరామ భీమేశ్వరుని కథ కావ్యంలో ప్రధానంగా స్వీరిరింపబడింది. భీమేశ్వరుడు అచ్చపు తెలుగు దేవుడు త్రిలింగాలలో దక్షరామం ఒకటి. దక్షరామ కావ్యానికి ఉత్తేజం శ్రీనాథ కవిసార్వభౌముని ‘భీమఖండం’ సంస్కృత వాఙ్మయంలోని పురాణాల నాదారంగా శ్రీనాథుడు భీమఖండాన్ని రచిస్తే, ఇంద్రగంటి భీమేశ్వర ఆలయాన్ని కేంద్రంగా స్వీకరించి దక్షరామ కావ్యాన్ని రచించాడు.

‘దక్షరామం’లోని కవిత సంప్రదాయ బంధురం నన్నయ శ్రీనాథుల ప్రభావాలు ఇంద్రగంటి మీద ఉన్నప్పటికీ, తన కవితా వ్యక్తిత్వాన్ని విస్మరించలేదు. కాక నగరంలో అన్న

పూర్ణా విశ్వేశ్వరుల చేత బహిష్కరింప బడ్డ వ్యాసుడు ప్రవాపియై దక్షరామానికి వస్తాడు. అగస్త్యుడు ఎదురేగి—

“స్వాగతమోయి : వేదపరమార్థ విదాంవగ వ్యాన సమ్మనీ :
స్వాగతమయ్య : భారత మహావిశేఖర జ్ఞానమూర్తి స
ర్వాగమ తత్త్వవిత్తమ సితాంబుజకంబు సతీర వాస్తుషా
రాగ సమాన కీర్తివిభవా : దయసేయుము దక్షజోర్వికిన్”

అని స్వాగతం పలుకుతాడు. భారత భాగవతాలను ఒక్క త్రాటిమీద నడిపించిన కవిపుంగవుడు వ్యాసుడు. కానీ అతనికి జరిగిన అవమానం సహింసరానిది. కవికి ఆత్మాభిమానం కావాలి. అదిలేనిదే కవి లోకంలో రాణించలేడు. ఆ విషయాన్ని ఇంద్రగంటి.

“ఉన్న గంటమ్మునకుఁ జేవయుడుగలేదు
ఈ కిరస్సున ధిషణ యిట్టింకలేదు
అంజలిఘటింప నతడు ఫాలాక్షదేవి
తెగువ నన్నక్రమమ్ముగా ధిక్కరింప”

అని వ్యాసుని పరంగా వ్యక్తీకరించాడు. జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే ఇది వ్యాసుని వ్యక్తిత్వం కాదు. కవి ఇంద్రగంటి వారి స్వీయ కవిత్వమే వ్యాసుని పరంగా విచిడీకృతమై కావ్యంలో వ్యక్తీకరింపబడినట్లుగా తోస్తుంది. ఇక కవి ప్రతిభను కావ్య ఔన్నత్యాన్ని విశదీకరించే ఘట్టం కావ్యాంతంలో.

“గారీ కోమల వల్లికాశ్రితము గంగాఘన పుష్పోత్కరం
బార క్తస్థుట జొటరూట కిసలవ్యాస క్త ముద్బాహు శా
భారమ్యమ్ము కృపాల వాలము ఫలేఘ త్యాగశీలమ్ము ద
క్షరామస్థిత కల్ప భూరుహము కాంతల్ దీర్పు మాకెప్పుడున్”

అన్న పద్యం ద్వారా ధ్రువీకరింపబడుతుంది. దక్షరామ కావ్యం మొత్తం మీద ఈ ఒక్క పద్యమే కవిని మహోన్నత శిఖరాలను దర్శింపజేస్తుంది. ఇంద్రగంటి వారి కవితా వైశిష్ట్యాన్ని గురించి.

“హనుమద్భాగరి కవిత్వానికి ప్రాణాలు రెండు..

గాలి తాకుననే మూర్ఛనలు పోయే వరూధివీవివంచికా
తంతుల మేళవింపులాంటి రసోద్వేగం ఒకటి..

గురుకుల క్లిష్టంగా సంతరించుకొన్న ఉభయ భాషా
వ్యుత్పన్నత చేత సుపరిష్కృతం కానిపదిగ్ధ శబ్దశక్తి రెండు.

తెలుగు నేలలన్నా. తెలుగు గాలలన్నా తెలుగు వేయ్యలన్నా
తెలుగు చరితలన్నా వరవణించిపోయే మనసు వారిది.

“వారికి తెలుగుదనం ఒక తపన - ఒక తపస్సు”

అని ఒక ప్రముఖ సాహితీ పరుడన్న మాటలు వారిపట్ల
విజయవినిస్తుంది.

హంపీక్షేత్ర దక్షరామాల తర్వాత చెప్పకోదగ్గ మరొక
ఆధునిక క్షేత్రకావ్యం “అమరావతి” దీనిని రచించిన కొండూరి
వీరరాఘవాచార్యులకు సాహిత్యంలోనేగాక, శిల్పకావ్యంలో
కూడా విశేషమైన పరిజ్ఞానముంది. వంశపార పర్యంగా వచ్చి
వటు వంటి శిల్పకళా పరిజ్ఞానాన్ని, సహజంగా అభివృద్ధి వంటి
సాహితీ పరిజ్ఞానాన్ని తనలో యిముడ్చుకొన్న కొండూరు
“అమరావతి” వంటి రసమహితమైన కావ్యాన్ని రచించాడు.

ఆంధ్రదేశంలోని ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రాల్లో ఒకటైన “అమరా
వతి” పంచారామాల్లో ఒకటి ఇందలి దేవుడు అమరేశ్వరుడు.
కానీ కావ్యమందిరి ముందుగా అమరేశ్వరునకు సంబంధించింది
కాదు. ఒకనాడు “అమరావతి”ని పరిపాలించిన శాతవాహన
రాజులు - ఆ రాజులకు సంబంధించిన చరిత్ర - ఆయా చరిత్ర
లకు వేరవేరుగా విలిచిన “అమరావతి” ఇందు ప్రధానకావ్యేతి
వృత్తంగా వేర్కొనబడింది

కొండూరువారి కవితలో ప్రధానంగా విలక్షణమైనటువంటి
పాండితీ ప్రకర్ష. పూర్వాంధ్ర కవుల సాహితీ సంస్కారం,
శిల్పకావ్య పరిజ్ఞానం ఆంధ్రాభిమానం వంటి అంశాలు గోచ
రిస్తాయి. తనకొన్న ఇతివృత్తం చారిత్రకమైనదైనా, తన

జాతి. సంస్కృతి పట్ల తన కెంతటి మక్కువగలదో : జేజేలు
అన్న కీర్తికలో-

“తెలుగు రాజుల పతాకాలవీధిలో జనుల్

సుఖవిద్రగన్న రోజులను దలంచి

తెలుగు శిల్పుల కళావిలసన్నములకు ది

గ్దేశముల్ కై సాచు దినములంపి

తెలుగు సంస్కృతి కెడందలా వల్లవింప దీ

వున గడించిన నేరుపులు నెటింగి

తెలుగు యోగుల యశదేశముల్విని అండ

అండము ల్తరియిండు గాధలెన్ని

తెలుగు టిల్లాండ్ర మేలై న చెలువములకు

జగముకై వార మొనరించు చరిత్ర దడవి

తెలుగుల గురుత్వమహిమ బుద్ధిందలంచి

తెలుగు తల్లికి జేజేలు సలుపవోయి”

అన్న పద్యం ద్వారా వ్యక్తీకరించాడు. ఈ పద్యం వదిలి
వచ్చుడు జాతీయోద్యమకాలంలో స్వాతంత్ర్యసమర శంఖారావం
విని కపులు ఏ విధంగా ఉత్తేజితులై కావ్యరచనకు పూనుకొని
తమ దేశంపట్ల భక్తిప్రపత్తులు ఏ విధంగా వ్యక్తీకరించారో
విదితమౌతుంది. కొండూరువారి చేత రచింపబడ్డ “అమరావతి”
కావ్యం స్వాతంత్ర్య సముపార్జనానంతరం తెలుగులోకి రావడం
విశేషం :

“శిల్పసాహిత్యములు నాకు జీవగుఱ్ఱాలు

దొపనింది వినాలు విహారి వీధులు

ఈ చరాచరాత్మిక జగద్దీర్ఘము వ్రతము

నడుపుమిటు నాడు జీవిత నాటకము”

అని తన వ్యక్తిత్వాన్ని గురించి చెప్పుకొన్న కొండూరు
‘అమరావతి’ వంటి కావ్యాలను, ఇతర రచనలు చేసి సాహిత్య
లోకిండ్ గణనకెక్కడం ఒక గుర్తింపదగ్గ విషయం :

(తరువాయి పైటిల్ వెనుక పేజీలో)

